

Розділ VI. Соціально-психологічні аспекти становлення особистості

УДК 159.9

Барабаш В.

Діагностика мотиваційної орієнтації міжособистісної комунікації учнів шкіл та майбутніх викладачів іноземної мови

Анотація. У сучасному житті однією з основних проблем залишається проблема труднощів в міжособистісних комунікаціях як учнів шкіл, так і студентів ВНЗ. У цій статті представлено короткий огляд понять «мотивація», «мотив», «міжособистісна комунікація», доведена необхідність оволодіння методами мотиваційної міжособистісної комунікації для майбутніх викладачів іноземної мови. Представлені результати діагностики рівня оволодіння мотиваційної орієнтацією серед учнів шкіл та студентів - майбутніх викладачів іноземної мови, визначено рівень сформованості міжособистісної комунікації, визначені труднощі, пов'язані з процесом формування цієї орієнтації у студентів.

Ключові слова: мотиваційна орієнтація, міжособистісна комунікація, діагностика рівня володіння комунікації.

Аннотация. В современной жизни одной из основных проблем остается проблема трудностей в межличностных коммуникациях как учащихся школ, так и студентов ВУЗов. Данная статья содержит краткий обзор понятий «мотивация», «мотив», «межличностная коммуникация», доказывает необходимость овладения методами мотивационной межличностной коммуникации для будущих преподавателей иностранного языка. Представлены результаты диагностики уровня овладения мотивационной ориентацией среди учащихся школ и студентов - будущих преподавателей иностранного языка, определен уровень сформированности межличностной коммуникации, определены трудности, связанные с процессом формирования этой ориентации у студентов.

Ключевые слова: мотивационная ориентация, межличностная коммуникация, диагностика уровня владения коммуникации.

Summary. In modern life, one of the main problems remains the problem of difficulty in interpersonal communication as for school pupils and for university students. This article provides an overview of the concepts of "motivation", "motive", "interpersonal communication", proves the necessity of mastering the techniques of motivational interpersonal communication for future foreign language teachers. There are presented the results of the diagnostics level of mastering of the motivational orientation among pupils and students - future teachers of foreign language, determined the level of formation of interpersonal communication, and identified the difficulties associated with the formation of the orientation of the students.

Keywords: motivational orientation, interpersonal communication, diagnosis of the level of communication.

Актуальність: Якісна, конструктивна міжособистісна комунікація стала одним з основних показників якості підготовки майбутніх викладачів іноземної

мови до професійної діяльності. Ефективність процесу формування міжособистісної комунікації забезпечується шляхом залучення студентів до діяльності, яка максимально моделює робочий процес і створює умови для професійно-орієнтованого спілкування. Вивченню означеної проблеми постійно приділяли увагу такі науковці як Є. П. Ільїн, А. К. Маркова, В. В. Москаленко, Л. Е. Орбан-Лебрік та інші. Але наразі не визначено чітких етапів послідовності засвоєння принципів міжособистісної комунікації майбутніми викладачами іноземної мови у процесі фахової підготовки, що робить наше дослідження своєчасним та актуальним.

Як зазначено у словнику психолога-практика: «Мотивація - внутрішня рушійна сила, що спонукає людину до дії або певного типу поведінки, пов'язана з її органічними та культурними потребами» [1].

А. К. Маркова визначає, що поняття «мотивація» в психології використовують у двох значеннях:

- як *систему факторів*, що обумовлюють поведінку (цілі, інтереси, потреби, мотиви, наміри);
- як *характеристику процесу*, що підтримує поведінкову активність.

Мотив - багатозначний термін, що використовується у двох головних значеннях:

- Внутрішня рушійна сила, що спонукає людину до дії.
- Фрагмент загальної картини або об'єкта, що багаторазово повторюється з деякими змінами [2].

Розрізняють три групи мотивів: *прості*, до яких відносять потяги, бажання, хотіння; *складні*, до яких відносять інтереси, схильності, ідеали; *випадкові*, до яких відносять почуття, звички й афекти.

Особливо слід звернути увагу на поняття «міжособистісна комунікація». У дослідженнях вітчизняних психологів (Б. Р. Ананьєв, Г. М. Андрєєва, А. А. Бодалев, Є. П. Ільїн, О. М. Леонтєв, Б. Ф. Ломов, С. Н. М'ясищев, Б. Д. Паригін, С. Н. Панферов та ін) [3;4]. саме поняття міжособистісної комунікації охоплює широке коло явищ, в який включені процеси взаємодії, взаємовпливу, взаєморозуміння, співпереживання. За даними вітчизняних дослідників «міжособистісна комунікація» - це багатоплановий процес розвитку контактів між людьми, породжуваний мотивами спільної діяльності [5].

Процес формування міжособистісної комунікації потребує уточнення та з'ясування труднощів, які виникають у майбутніх викладачів іноземної мови у процесі вивчення філологічних дисциплін та практичної діяльності. Саме цьому було присвячено наше дослідження.

У межах дослідження було проведено діагностичне опитування за допомогою методики І. Д. Ладанова та В. А. Уразаєвої [5], яке мало на меті з'ясувати наступне:

- визначення рівнів сформованості міжособистісної комунікації;
- визначити труднощі та проблеми, що пов'язані із принципами формування мотиваційної орієнтації у студентів;

Нами було проведено опитування студентів III-го курсу факультету іноземних мов КНУ «Криворізький педагогічний інститут», в якому брали участь 11 респондентів. Зміст опитувальника був направлений на визначення основних комунікативних орієнтацій та їх гармонійності в процесі формального спілкування. Опитувальник містить 20 запитань, відповідь на які оцінюється за 4-бальною шкалою.

За результатами отриманих даних діагностики мотиваційної орієнтації міжособистісної комунікації, ми отримали розподіл відповідей респондентів, який дозволяє зробити аналіз та визначити рівні сформованості мотивації до міжособистісних комунікацій майбутніх викладачів іноземної мови, які розподілилися наступним чином: низький рівень - 9,1%, (1 студент); середній – 72,7 % (8 студентів) та високий – 18,2% (2 студенти). Даний результат дозволяє уточнити та інтерпретувати зміст формування мотиваційної орієнтації міжособистісних комунікацій, що свідчить про недостатній рівень розвитку міжособистісних комунікацій.

Нами для порівняння було також опитано 11 учнів 11-го класу КЗШ №130 для діагностики їх рівня мотиваційної орієнтації міжособистісних комунікацій. Під час діагностики учнів школи за вище вказаною методикою, ми отримали наступні результати: високим рівнем мотиваційної орієнтації міжособистісних комунікацій володіють 45,4%; середнім рівнем – 36,4%; низьким рівнем – 18,2% опитаних респондентів.

Для більш чіткого орієнтування та порівняння рівнів володіння мотиваційною орієнтацією міжособистісних комунікацій створено діаграму (див рис. 1).

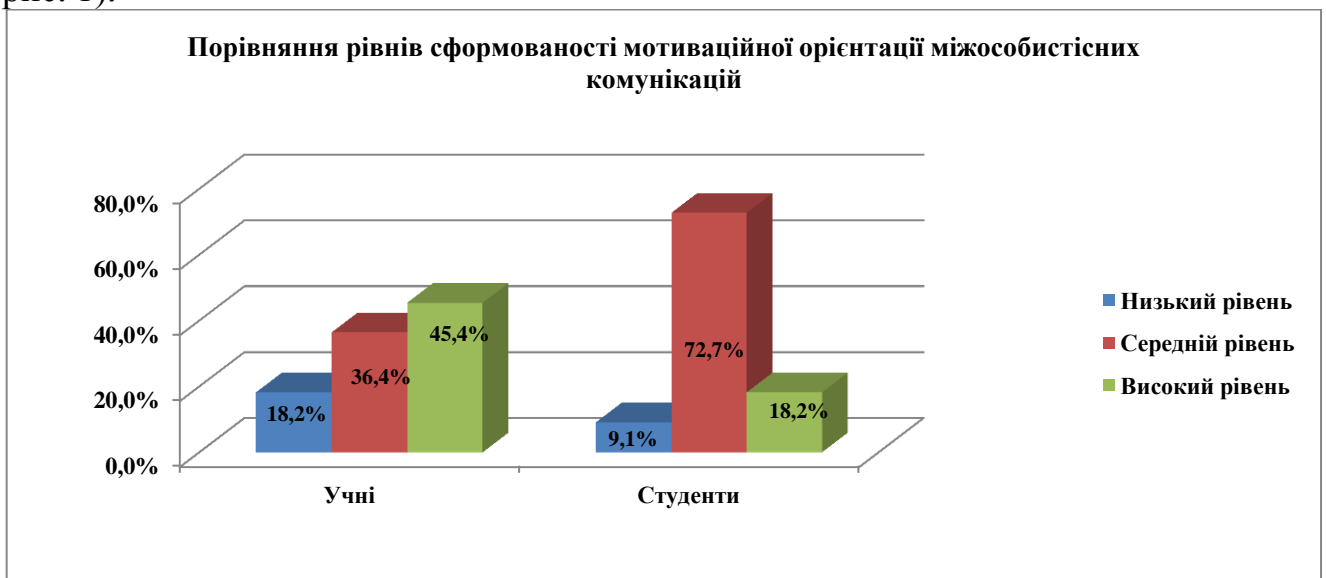

Рис. 1. Порівняння рівнів сформованості мотиваційної орієнтації міжособистісних комунікацій

Висновок. Проведене наукове дослідження дає змогу стверджувати, що володіння високим та середнім рівнем мотиваційної орієнтації міжособистісної комунікації більшості опитаних учнів 11-го класу переважає над високим та

середнім рівнем студентів III-го курсу факультету іноземних мов, оскільки учні шкіл мають змогу постійного безперервного міжособистісного спілкування, починаючи з молодшого шкільного та досягаючи юнацького віку. Це сприяє поступовому та стійкому формуванню та вивченню особистісних вподобань, поглядів на життя, переживанню сумісних радощів та смутку, пристосування до різних індивідуально-типологічних особливостей один одного. Беручи до уваги студентів факультету іноземних мов слід зазначити, що вони є сформованими, самодостатніми особистостями зі стійкими поглядами на життя, зі стабільним перебігом життя. Але предметна та інформаційна взаємодія між ними впливає (формує, конкретизує, уточнює, реалізує) їх міжособистісні стосунки. У процесі взаємодії студентів кожен з них реалізує певні цілі (наприклад, когось переконати чи спільно виконати якусь діяльність). Відповідно вище вказані факти дають змогу припустити необхідність впровадження активних методів навчання, розвитку комунікативних здібностей, з метою формування більш високого рівня мотиваційної орієнтації міжособистісної комунікації у традиційно побудований навчальний процес. Це дасть змогу у майбутньому сформувати високо вмотивованих викладачів іноземної мови, спроможних до міжособистісної комунікації не тільки по відношенню до колег, а й по відношенню до студентів, що вивчають іноземну мову.

Список використаних джерел

1. Словарь психолога-практика / Сост. С. Ю. Головин. – Минск: Харвест, 2001. – 976 с.
2. Маркова А. К. Пути исследования мотивации учебной деятельности // Вопросы психологии. – Москва, 1980. - №5. – С.47-59
3. Бодалев А. А. Психология общения / А. А. Бодалев. – Москва-Воронеж. – 1996. – 342с.
4. Ильин Е.П. Психология общения и межличностных отношений. / Е. П. Ильин. – Санкт-Петербург: Питер, 2009. – 576с.
5. Все про мотивацію / уклад. А. Г. Дербеньова. – Харків: Основа, 2012 (Серія «Золота педагогічна скарбничка»). – 207 с.

УДК 159.922.7

Дмитрієв Д. С.

Типи поведінки підлітків у конфліктних ситуаціях

Анотація. Дана стаття присвячена проблемі конфліктів в підлітковому віці. Автор розглядає теоретичні аспекти даної проблеми. У статті представлений аналіз результатів емпіричного дослідження типів поведінки підлітків в конфліктних ситуаціях.

Ключові слова: Конфлікт, зовнішні обставини, внутрішні обставини, пристосування, суперництво, співпраця, компроміс, уникнення.

Аннотация. Данная статья посвящена проблеме конфликтов в подростковом возрасте. Автор рассматривает теоретические аспекты данной